

Den islamiska regimen i Iran tog hennes mamma och satte hennes pappa i fängelse. Erfarenheterna av orättvisor blev en drivkraft för Mona Bahavi att vilja utbilda sig till jurist.

SERIE 1 2 3

IRANIER I HÖGSKOLETOPP
 Första avsnittet publicerades i går.

Orättvisor blev drivkraft till juriststudier

– **HERREGUD DET FINNS** ett alternativ till vårt liv. Man behöver inte bli slagen i skolan eller tvingas bära slöja i värmen.

Mona Bahavi minns den märkliga känslan när hon som åttaåring kom till Sverige och insåg att livet kunde vara något helt annat än det var i den islamiska diktaturen hon levte under i Iran. En upplevelse som satte i gång funderingarna kring rättvisa – funderingar som i slutändan ledde till en plats på juristprogrammet.

När den lugna, vänliga och lättsamma 23-åringen berättar om Iran, om släktingarna som aldrig fått chansen, lyser hennes beslutsamhet igenom. Hon ska bli något.

– Jag har sett så mycket misär, varför skulle jag sumpa det här? Min moster sitter där med två ungar och är ett år äldre än mig. Hennes man har två fruar. De har inga möjligheter. Men jag fick möjligheten, nästan serverad på silverfat, och då måste jag ta den, säger Mona Bahavi.

Fast silverfat är inte sant. När åttaåringen började i svensk skola var allt okänd mark. Språket, kulturen, traditionerna, julsångerna, talet om Jesusbarnet och Maria.

– Det var en kamp att lära sig språket, men när jag väl kunde det kände jag att jag ville så himla mycket i skolan. Jag skulle ha bra betyg, berättar hon.

TILLBAKA TILL IRAN och en annan drivkraft: minnena av hur hon som sexåring bar rykande skålar med ris, grytor och pajer till pappa i islamisternas fängelse. Bijan Bahavi straffades för

Text och foto:
John Airaksinen
 leva@unt.se

sitt politiska engagemang. Han hade varit aktiv i motståndsrörelsen mot shahen, och hade redan erfarenhet av att vara inspärrad. Han trodde att det skulle ge honom immunitet efter den islamiska revolutionen.

– I början kunde jag alltid säga ”Jag har ju kämpat mot shahen, hur kan ni säga något mot mig?” om jag hamnade i problem, säger Bijan Bahavi.

Bijan Bahavi trappade ned sitt politiska engagemang när han såg blodtörsten hos den nya regimen efter revolutionen. Men det räckte inte.

– Jag hade ju trots allt relationer med andra som var politiskt aktiva, och när ungdomarna hamnade i knipa vände de sig till mig. Jag sågs som äldre och erfaren, trots att jag bara var 30 år, berättar han.

Unga aktivister som delade ut flygblad och blev efterspanade av hemliga polisen kom och sökte skydd hos Bijan Bahavi. Trots att det satte honom själv i fara hade han svårt att säga nej.

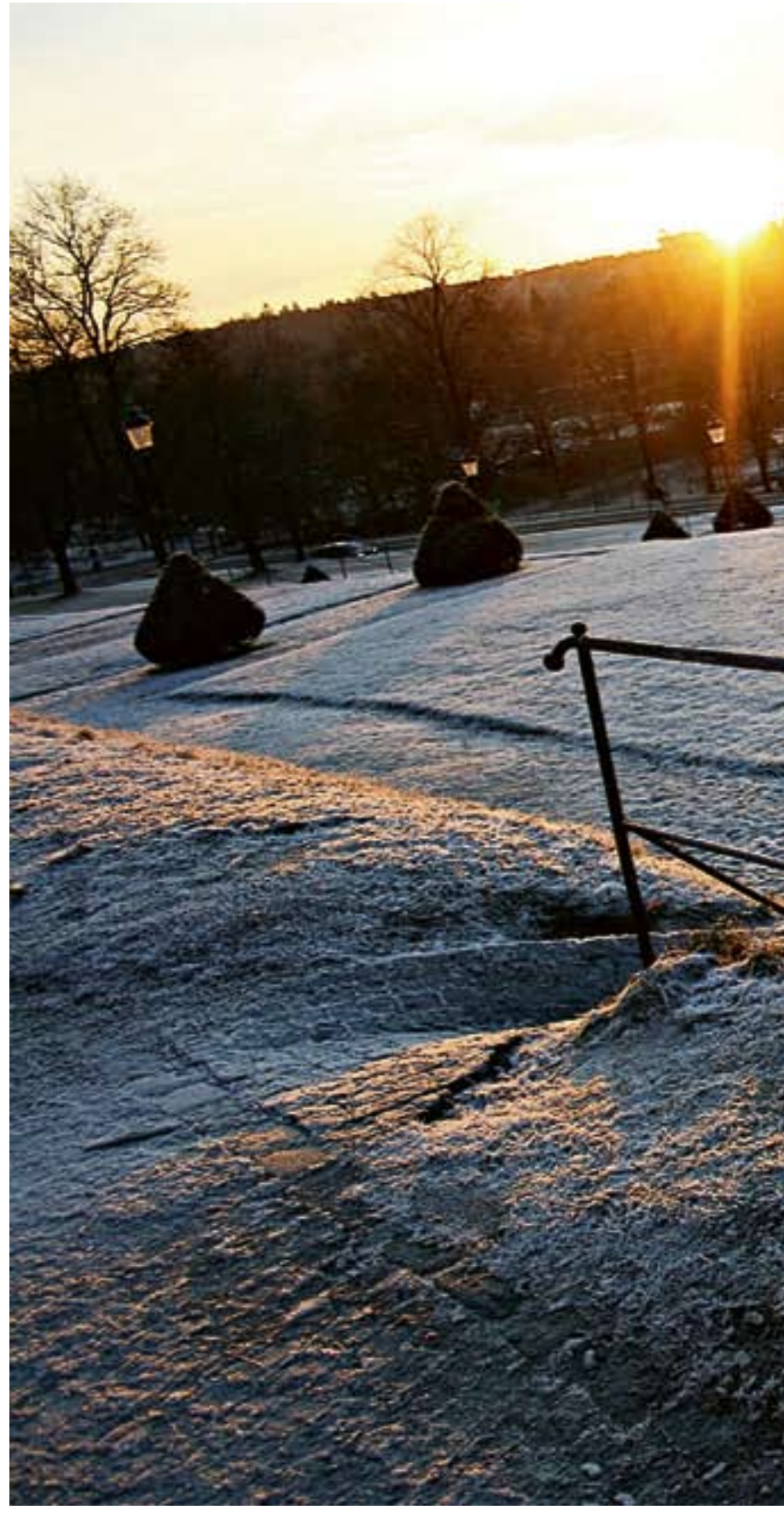
– De här ungdomarna var ju beredda att offra sitt liv för sitt land, säger han.

Och många fick offra sina liv.

– I min lilla stad blev hälften av alla som var politiskt aktiva avrättade, berättar Bijan Bahavi.

MITT IBLAND ALLA NATTSVARTA minnen hejdar sig Bijan Bahavi plötsligt och lyser upp. Han har kommit att tänka på alla absurda förbud: mot schackspel, fotboll, nyårsfirande och kortärmade tröjor även för män.

– Polisen började måla armarna på alla unga män som inte hade långärmade tröjor på sig. Men det blev ju

bara en kul grej bland ungdomarna, alla ville få sina armar målade, så det fick de sluta med, berättar Bijan Bahavi och skrattar.

I APRIL 1990 FÖRSTOD Bijan Bahavi att han riskerade livet om han stannade kvar, och flydde till Sverige. Tanken var att frun och de tre döttrarna skulle komma efter på en gång. Men morfar ville inte att de skulle resa, och de fick problem med sina pass. Det dröjde två år innan familjen återförenades i Göteborg.

Året därpå var Mona Bahavis mamma på besök i Iran. En vecka innan planet tillbaka till Sverige skulle gå satt hon i en bil tillsammans med sin bror och hans fru. Kanske var någon av dem misstänkt för något bagatellartat brott – ingen vet säkert. När brodern, som satt vid ratten, inte stannade på polisens begäran öppnade de eld mot fordonet. Mona Bahavis morbror och morbrors fru klarade sig. Inte mamman.

– Att ett människoliv bara kunde

försvinna på det sättet, och utan att någon ställdes till svars, bad om ursäkt eller ens sade att det var fel ... det har påverkat mig mycket, säger Mona Bahavi.

Hon är samlad när hon säger att familjens historia har gjort det naturligt att diskutera politik, rättvisa och samhällsproblem.

– Jag har fått det inpräntat under min uppväxt, att för att kunna göra förändringar så är det viktigt ha en position i samhället, berättar Mona Bahavi.

PAPPAN HAR UPPMANAT till studier just för att hon ska få makten att kunna åstadkomma något. Men inte försökt bestämma vad hon skulle läsa. Släkten däremot hade gärna sett henne i vit läkarrock.

– Bland släkten kommer läkare först, det har jag fått höra från absolut alla håll, säger Mona Bahavi och spricker upp i ett stort leende.

Det är en vanlig uppfattning bland iranier menar hon. Även här i Sverige

Läsåret 2004/05 var iranier den enda etniska grupp med lika stor andel högskolestudenter bland 25-åringar som svenskar.

Ur faktaruta från gårdagens Leva

Leva i morgon: Sista delen i artikelserien om iranska studenter

” I min lilla stad blev hälften av alla som var politiskt aktiva avrättade.”

LEVDE I DIKTATUR. När Mona Bahavi var sex år gammal fick hon bära mat till fängelset där hennes pappa satt inspärrad på grund av sitt politiska engagemang. Erfarenheten av att leva i en diktatur väckte hennes intresse för juridik.

har iranska föräldrar ofta starka åsikter om vad barnen ska utbilda sig till. Överst på listan finns läkare eller civilingenjör. Föräldrarnas inställning gör att många väljer yrke främst av taktiska skäl, säger Mona Bahavi.

– Många iranska vänner har valt utbildning mer ”smart” än efter intresse, och många är pressade av sina föräldrar. Men det är på gott och ont, och jag känner ju också en massa iranier som absolut inte gör som föräldrarna vill.

BIJAN BAHAVI HAR på nära håll sett när trycket från föräldrarna gått för långt. Kompisar till döttrarna har kommit till dem och gråtit efter att föräldrarna pressat på för hårt med läxor och stränga utgångsförbud.

– Jag är lite försiktig att blanda mig i andras angelägenheter, men ibland har jag verkligen tyckt synd om dem. Det har hänt att barn har sagt att de är redo att lämna sina föräldrar, och då har jag varit med diskuterat konsekvenserna av ett sådant beslut, och

uppmanat dem till att hålla ut ett par år för att komma igenom gymnasiet, säger han.

Far och dotter ser båda en mosaik av faktorer bakom den iranska mentaliteten kring studier. Klassklyftorna naturligtvis. Men också en rad historiska faktorer: den persiska stormaktstiden som fortfarande påverkar identiteten, det moderna utbildningssystemet under shahen, universitetet särskilda ställning som frihetssymbol

och epicentrum i motståndskampen både mot shahen och den islamiska diktaturen.

BIJAN BAHAVI ÖNSKAR naturligtvis att dottern ska bli en framgångsrik jurist och arbeta för att det familjen Bahavi upplevt inte ska behöva hända andra. Och han erkänner villigt att även han har inställningen att högre studier i sig självt både är fint och viktigt. Men världen skulle inte rämna

om hon skulle komma på andra tankar och hoppa av.

– Jag skulle kanske tycka att det var lite synd. Men inget här i världen är såpass allvarligt att man ska behöva må dåligt för att man hoppar av. Livet kan vara kul även om man inte är läkare eller advokat, säger Bijan Bahavi och ler.

FOTNOT: Personerna i artikeln träder inte fram med sina riktiga namn av rädsla för politiska konsekvenser för släktingar i Iran.

FAKTA IRAN

Viktiga årtal i landets moderna historia

1925: Riza Shah Pahlavi tar makten och börjar modernisera landet med brutala metoder. Industrier, järnvägar och ett nationellt utbildningssystem byggs upp.

1941: Iran erövras av Storbritannien och Sovjetunionen. Riza Shah Pahlavi tvingas abdikera. Hans son Mohammad Riza Pahlavi blir den nya shahen.

1951: Mohammad Mossadeq blir premiärminister och lyckas överföra makt från shahen till sig själv och parlamentet. Mossadeq förstatligar det brittiska oljebolaget.

1953: USA iscensätter en kupp och avsätter Mossadeq. Mohammad Riza Pahlavi återfår makten. USA stöder hans västinflyerade men odemokratiska regim.

1979: Islamiska revolutionen. Ayatollah Khomeini tar makten, och förvandlar Iran till en islamisk diktatur.

1980: Irak invaderar Iran. Kriget pågår fram till 1988, då FN lyckas medla fram fred.

KÄLLOR: Nationalencyklopedin, Wikipedia